

Veel maatschappij en weinig fokkerij op derde GES-dag

Nut betrouwbaarheid aan twijfel onderhevig

Tijdens het algemene deel van de derde GES-dag was de fokkerij niet de hoofdmoot. Carel de Vries van stichting Courage schetste een beeld van de toekomstige maatschappij en de rol van de veehouder daarin. Later werd er door middel van thema's als voerefficiëntie, betrouwbaarheid en de bovenbalk wel stilgestaan bij specifieke fokkerijthema's, op een matig bezochte bijeenkomst in Wezep.

„Fokkerij is veel emotie”, begon GES-voorzitter Geart Benedictus de derde opeenvolgende GES-dag, die als thema ‘Fokkerij kampioen in efficiëntie en duurzaamheid?’ had meegekregen. Of eigenlijk de vierde dag, omdat de stichting Genetische Evaluatie Stieren in haar oprichtingsjaar heel ambitieus zowel een GES-dag in het noorden, als in het zuiden van het land organiseerde. „En vooral ook genomics zorgen voor emotie. In de media is de vraag gesteld of we niet te hard van stapel lopen, wat betreft de introductie van de genomics-fokwaarden. Een goede zaak, want dat houdt GES scherp.” Benedictus maakte een vergelijking met roken. „Het is wetenschappelijk bewezen dat roken ongezond is. Maar er zijn mensen wier opa al sinds zijn 12de rookte, terwijl hij toch 94 is geworden. Let wel, dat zijn incidenten. En met incidenten kun je geen systeem onderuit halen.”

Kalvervitaliteit

Benedictus benadrukte verder dat er een vrije markt is. „Genomics is inderdaad een marketinginstrument, maar geen genomics ook. Een KI die niet aan genomics doet,

weet op basis daarvan ook weer een groep veehouders aan te spreken en dat mag ook.” Benedictus sprak in Wezep voor een gemêleerd gezelschap van onderzoekers, KI-mensen en veehouders. Wat opviel, is dat het aantal bezoekers van de jaarlijkse GES-dag, met dit jaar naar schatting ongeveer vijftig, zich zeker niet uitbreidt. Toch tekenend, omdat de dag is bedoeld voor veehouders, bestuurders, KI-organisaties, docenten en iedereen die de fokkerij een warm hart toedraagt in Nederland en Vlaanderen, is te lezen op de GES-website.

GES-coördinator Roel Veerkamp benoemde heel in het kort de ontwikkelingen binnen GES. Kalvervitaliteit is een nieuw kenmerk dat in april 2013 zal worden geïmplementeerd en verder onderzoekt GES de komende periode mogelijkheden tot verbetering van het kenmerk levensduur, of de bovenbalk-kenmerken kunnen worden afgeleid uit de onderbalk en het omrekenen van buitenlandse genomics-fokwaarden door Interbull.

Politieke onrust

Een verrassende spreker was Carel de

Vries, programmadirecteur van Courage, de innovatiestichting van LTO en de NZO. De Vries gaf aan in het verleden weliswaar met fokkerij te maken te hebben gehad, maar haastte te zeggen er vandaag de dag in het geheel niet meer van op de hoogte te zijn. De Vries schetste een beeld van de toekomstige maatschappij en de positie van de veehouder daarin. Zijn boodschap was dat Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) niet voldoende is en dat het naar Maatschappelijke Toegevoegde Waarde toe moet. „MVO is niet meer onderscheidend, maar normaal. Het is niet meer dan fatsoenlijk gedrag.”

De melkveehouderij moet volgens De Vries efficiënter en schoner, diervriendelijker, natuurlijker en transparanter. „Nederland moet weer de kraamkamer van de innovatie worden. We hebben in de jaren negentig liggen slapen en zijn onze positie een beetje kwijtgeraakt aan andere melkveeregios”, stelde hij. „President Obama heeft aangegeven dat voedselzekerheid een bron van politieke onrust wordt de komende decennia. Als mensen niet meer te eten hebben, krijg je oorlog. En Nederland is de

Carel de Vries van innovatiestichting Courage voorspelt dat de maïsteelt zal afnemen, ten gunste van gras. Ook zullen producten die voor de mens geen toegevoegde waarde hebben in toenemende mate naar de melkveehouderij gaan, in tegenstelling tot granen, die worden belast.

tweede voedselexporteur van de wereld”, pepte hij zijn toehoorders op.

Afname maïsteelt

De Vries voorspelde een afname van de maïsteelt ten gunste van het areaal grasland. Dit vanwege de afname van de bodemvruchtbaarheid door de maïsteelt en de stijgende prijs van eiwit. Wel zal Nederland dan een efficiëntiesprong moeten maken op het gebied van grasteelt. „We hebben niet eens een Wageningse professor graslandkunde meer. Alle kennis komt uit landen als Ierland en Nieuw-Zeeland.” Ook schetste hij een scenario waarin vooral producten die verder niet bruikbaar zijn voor de mens, worden gebruikt in de melkveehouderij en producten als granen worden belast. „Een boer maakt van stront gras en van gras maakt hij melk.”

„Op het gebied van diergezondheid hebben we amper vooruitgang gemaakt. Wel als je het aantal mastitisincidenten per kilogram melk berekent, maar daar kun je in de maatschappij niet mee aankomen. De mastitisincidentie per koe is niet verbeterd.” De Vries wees ook op discutabele ingrepen als onthoornen. „Vroeg of laat zal het een maatschappelijk thema worden.” De Vries gaf als oplossing niet zozeer hoornloos vee, maar ook houderijsystemen waarin niet meer onthoorned hoeft te worden. „De bedrijfsvoering wordt volledig transparant. De consument weet alles, je kunt niets meer onder de pet houden.”

Voerefficiëntie

De bijdrage van Yvette de Haas, onderzoekster bij Wageningen UR Livestock Research, ging over het fokken op voerefficiëntie. De moeilijkheid bij het fokken op voerefficiëntie is dat er voeropnamegegevens van dochters van stieren nodig zijn. Daarvoor is dure apparatuur nodig, de bepalingen zijn arbeidsintensief en de impact van alleen testbedrijven is te klein. „Aanvullende mogelijkheden zijn genomic-selection en het gebruik van indicatorkenmerken die wel bij veel koeien bekend zijn”, aldus De Haas. „Bij genomic-selection moet er een associatie worden bepaald tussen de voeropname van een dier en de genetische merkers van dat dier.” Omdat er grote aantallen dieren nodig zijn, is Wageningen UR gaan samenwerken met andere landen, waardoor er nu zesduizend dieren met tienduizend lactaties beschikbaar zijn. De Haas schetste zelfs al een mogelijke index, die als volgt luidt: 0,85 x melk + 7,0 x vet – 0,4 x eiwit + 55 x hoogtemaat + 80 x voorhand. Toch is

er voorlopig in praktische zin nog weinig te verwachten op voerefficiëntiegebied. „Er zijn verschillen tussen dieren, maar er is wel een fokdoel discussie nodig. Een koe mag zichzelf namelijk niet weggeven en we moeten voorkomen dat we fokken op een kleine koe met weinig melk.”

Betrouwbaarheid

Herwin Eding van de Animal Evaluation Unit (het voormalige NRS) van CRV trachtte in een workshop enig inzicht te geven in de zin en onzin van betrouwbaarheid. Hij vergeleek daartoe de fokwaarde van een betrouwbare fokstier met de fokwaarde van een genomics-stier. De fokstier noteert een NVI van 200 punten met een betrouwbaarheid van 99 procent. De genomics-stier noteert een NVI van 300 punten met een betrouwbaarheid van 58 procent. „Dat betekent dat de fokwaarde van de fokstier nog kan variëren tussen +184 en +216 en die van de genomics-stier tussen +192 en +408 NVI.”

Eding gaf aan dat de kans dat de genomics-stier uiteindelijk +192 zal scoren net zo groot is als dat hij op +408 zal uitkomen. „Genomics-stieren zijn zelfs als ze tegenvallen, dus nog steeds beter dan fokstieren”, was zijn conclusie. De eveneens aanwezig NVO-secretaris Joop Olieman gaf aan dat die conclusie onjuist is. „De stier met 300 NVI zit helemaal aan de bovenkant van de populatie. De kans dat de stier 100 NVI-punten zakt naar het gemiddelde van de populatie is aanmerkelijk groter, dan dat hij nog eens 100 NVI-punten toevoegt aan zijn toch al extreme puntenaantal.”

Genetische vooruitgang

De conclusie dat genomics-stieren als ze tegenvallen nog steeds beter zijn dan fokstieren, gaat ook om een andere reden niet op, gaven andere deelnemers aan de workshop aan. Voor onderliggende kenmerken kan de verdeling immers heel anders liggen. Stel dat bijvoorbeeld het beenwerk of het celgetal onder de maat is, dan wordt de bruikbaarheid van een dergelijke stier ineens een stuk minder. Eding wierp de vraag of betrouwbaarheid een belangrijk kenmerk is, evengoed in de groep. „In de varkens- en kippenfokkerij kijken ze niet naar betrouwbaarheid, daar geldt alleen de genetische vooruitgang”, stelde hij. „Daar werken ze met eindproducten en niet met dieren waar ze weer een generatie mee verder moeten”, legde een workshopdeelnemer het verschil uit. „Betrouwbaarheid blijft voor u dus belangrijk”, concludeerde Eding.

Bovenbalk-kenmerken

Edings collega Mathijs van Pelt hield de deelnemers in een andere workshop bezig met de bovenbalk-kenmerken van het exterieur. „Vanuit GES is de wens gekomen om te onderzoeken of de bovenbalk-kenmerken voor exterieur uit de onderbalk-fokwaarden zijn af te leiden”, aldus Van Pelt. De bovenbalk-scores van de inspecteur bepalen nu de fokwaarden voor de bovenbalk-kenmerken in Nederland. In andere landen worden deze fokwaarden berekend uit de onderbalk, net zoals ook de NVI wordt berekend uit de fokwaarden van onderliggende kenmerken.

„Een voordeel van berekenen uit de onderbalk is dat het transparanter is. Een ander voordeel is dat het omrekenen gemakkelijker wordt. Onderbalk-kenmerken hebben een hogere correlatie tussen landen dan bovenbalk-kenmerken. Bovendien is een snelle aanpassing mogelijk bij een fokdoel- of kenmerkverandering”, aldus Van Pelt. „Een nadeel is dat details die de inspecteur ziet en die niet in de onderbalk zitten, verloren gaan.” GES is nog aan het onderzoeken of een direct gescoorde, dan wel een uit de onderbalk berekende bovenbalk beter is en in geval van het laatste, welke onderbalk-kenmerken er met welke wegingsfactoren aan ten grondslag moeten liggen.

Boereninbreng

Dat er maar vijftig bezoekers afkomen op een voor alle in fokkerij geïnteresseerde melkveehouders in Nederland en Vlaanderen bedoelde bijeenkomst, zal te maken hebben met de ontstane kloof tussen theorie en praktijk. GES wil koeien met behulp van genomics voerefficiënt fokken en vraagt zich af of betrouwbaarheid überhaupt belangrijk is. De fokwaarde levensduur wordt onderzocht, onderzoek waar het Productschap Zuivel 132.000 euro voor heeft gereserveerd, zo was recent te lezen. Dat terwijl CRV de aanhoudingspercentages van dochters van stieren weigert te publiceren. Benedictus geeft aan dat incidenten geen systeem onderuit kunnen halen, terwijl boeren juist afhankelijk zijn van de individuele stieren (‘incidenten’) die ze gebruiken. Carel de Vries schetst een toekomstbeeld waarin de graskoe die weinig krachtvoer nodig heeft, belangrijk wordt. GES geeft niet de indruk daar mee bezig te zijn. Wellicht dat het allemaal terug te voeren is naar het feit dat de marktpartijen onderling de koers bepalen. De KI-organisaties met CRV voorop, weliswaar overgoten door een Wagenings sausje, maar zonder verdere boereninbreng. ■